

O Mar Vermello: un conflito inesperado para 2018?

Description

O crecente interese xeopolítico sobre o Mar Vermello está desenvolvendo unha nova fronte conflitiva que involucra directamente a Exipto, Turquía, Sudán e Eritrea, pero no cal vense colateralmente inmersos outros actores como Emiratos Árabes Unidos, Arabia Saudita, Estados Unidos, Qatar, Israel, Rusia e China. A crise *in crescendo* no Mar Vermello revela os alcances provocados polos recentes cambios en canto a esferas de influencia que está transformando a xeopolítica entre Oriente Medio, o Golfo Pérsico, o Golfo de Adén e o Corno de África.

O crecente interese xeopolítico sobre o Mar Vermello está desenvolvendo unha nova fronte conflitiva que involucra directamente a Exipto, Turquía, Sudán e Eritrea, pero no cal vense colateralmente inmersos outros actores como Emiratos Árabes Unidos, Arabia Saudita, Estados Unidos, Qatar, Israel, Rusia e China. A crise *in crescendo* no Mar Vermello revela os alcances provocados polos recentes cambios en canto a esferas de influencia que está transformando a xeopolítica entre Oriente Medio, o Golfo Pérsico, o Golfo de Adén e o Corno de África.

Este 2018 semella anunciar un inesperado conflito de intereses en torno ao Mar Vermello. O pasado 15 de xaneiro, Sudán anunciou a retirada do seu embaixador no Cairo, en resposta á escalada de tensións militares entre Exipto e Eritrea debido ao acordo establecido entre Sudán e Turquía de construír unha base militar na illa sudanesa de Suakin, un estratéxico porto no Mar Vermello que data de tempos otománs.

Inicialmente, o epicentro do conflito enfócase nun pulso de intereses entre Exipto, Sudán e Eritrea, no cal Turquía vese involucrado subitamente no marco das súas expectativas por incrementar a súa influencia rexional.

Non obstante, outra chave das tensións entre Exipto, Sudán e Eritrea, á que tamén únese colateralmente Etiopía, localízase nas recentes controversias polo control de las fuentes hidráulicas del río Nilo e nas negociacións para a construción da presa del Renacimiento (An Nahda). Unha crise, a da auga e os seus efectos en canto á desertificación, que asúmese cada vez máis como estratéxica e preocupante para o desenvolvemento e a estabilidade da rexión.

Os actores entran en escena

O eixe conflitivo no Mar Vermello está provocando unha confrontación diplomática con visos de tensión militar entre os dous principais actores implicados: Exipto e Sudán. Neste pulso, o goberno sudanés semella contar cun tácito apoio de Turquía, interesada en afianzar a súa presenza no Mar Vermello a través do denominado porto de Suakin. Do mesmo xeito, Eritrea converxe con Sudán na súa preocupación polo crecente peso exipcio neste estratéxico corredor.

Non obstante, o panorama no Mar Vermello involucra a outros actores colaterais cuxos intereses específicos dan conta do pulso de poder que está transformando a xeopolítica rexional dende Oriente Medio ata o Golfo Pérsico e o Corno de África. Destacan entre estes actores indirectos Arabia Saudita, Emiratos Árabes Unidos e Qatar e, en menor medida pero non menos relevantes, EUA, Rusia, Israel e China.

Neste pulso polo Mar Vermello, Exipto logrou fortalecer os seus intereses grazas á renovación de sus lazos con Arabia Saudí, traducidos estes dentro da reordenación de actores e de esferas de influencia na rexión. En 2016, O Cairo e Riad acordaron a cesión exipcia de soberanía sobre as illas de Tirán y Sanafir, disputadas por ambos países desde fai décadas. O interese estratéxico por elas enfócase en que os estreitos da illa de Tirán están próximos á península exipcia do Sinaí e a península de Shayk Humayd en Arabia Saudita, que controla o acceso de Israel e Xordania ao Mar Vermello dende o Golfo de Aqaba. Se ben esta cesión provocou malestar social en Exipto, tamén solidificou un eixe entre O Cairo e Riad en torno á xeopolítica no Mar Vermello, ao cal tamén ingresou Israel.

Tel Aviv amosou su beneplácito por el acuerdo egipcio-saudí para a resolución da controversia en torno ás illas de Tirán e

Sanafir. Isto débese a que este acordo afianzaría o eixe xeopolítico en construción que Israel ven avanzando con Exipto e Arabia Saudita. O enfoque estratéxico que da vida a este eixe está concentrado na contención de Irán na rexión. Esta alianza en construción conta co aval de Washington, particularmente para conter a recente conformación do eje entre Irán, Rusia, Turquía y Qatar plasmado tralo acordo de Sochi de novembro de 2017.

A renovación dos lazos de Washington con Israel e Arabia Saudita por parte da actual administración de Donald Trump explican os alcances desta alianza. Nela fortalécese igualmente a estratéxica conexión exipcio-estadounidense que, dende a chegada do xeral Abdelfatah al Sisi ao poder no Cairo en 2013, se ha fortalecido en el aspecto militar.

Un conflito turco-exipcio?

É no plano onde a aposta xeopolítica de Turquía no Mar Vermello cobra maior intensidade. Desde fai varios meses, o presidente turco Recep Tayyip Erdogan ven impulsando unha xeopolítica *neo-otomán* que lle permite a Ankara ter influencia dende Oriente Medio ata o Corno de África.

Estes intereses turcos chocan cos do eixe Washington-Riad-Tel Aviv-O Cairo, un aspecto cada vez máis intenso ante as díscolas relacións existentes nos últimos tempos entre Turquía, EUA e a Unión Europea pola viraxe euroasiático de Ankara a favor de Rusia, Irán, Qatar e China e a activa diplomacia turca en Oriente Medio y el Golfo Pérsico. Esta diplomacia turca tivo particular expresión na crise establecida a mediados de 2017 entre Arabia Saudita e Qatar.

Por tanto, a reelección practicamente asegurada do presidente exipcio nos comicios pautados para o próximo mes de marzo convértese nun imperativo estratéxico para EUA, Israel e Arabia Saudita, principalmente á hora de conter a implicación no Mar Vermello do eixe Ankara-Moscova-Teherán-Doha.

As tensións entre Erdogan e o estamento militar exipcio do que provén Al Sisi comezaron coa primavera árabe de 2011. Neste contexto, o partido de Erdogan, o AKP, trazou liñas de cooperación cos Irmáns Musulmáns en Exipto. A caída do breve goberno islamita no Cairo en 2013 tralo golpe anunciado de Al Sisi deteriorou aínda mais estas relacións turco-exipcias.

Por outra banda, o recente acordo entre Turquía e Sudán para proxectos de desenvolvemento na illa de Suakin, valorados en 650 millones de dólares, permítelle igualmente a Sudán unha importante saída do illamento internacional que sofre desde fai décadas, principalmente fraguado dende Washington polo presunto apoio sudanés a organizacións terroristas internacionais.

Paralelamente, o acordo con Sudán en torno a Suakin permítelle a Turquía utilizar este porto como epicentro de turismo e investimentos, así como de acceso á peregrinación cara A Meca.

Para fortalecer aínda mais a súa presenza na rexión, neste caso no Corno de África, Turquía abriu igualmente unha base de entrenamiento militar en Somalia. Isto permítelle a Ankara xogar con certa relevancia en diversos escenarios xeopolíticos existentes entre o Mar Vermello, o Corno de África e o Golfo de Adén.

Con isto, Ankara busca gañar influencia, entre outros aspectos, como actor de seguridade marítima ante diversos problemas (piratería en Somalia) e vantaxes económicas polo paso de rutas petroleiras e comerciais entre Asia e Europa. Ao mesmo tempo, coa súa presenza no Mar Vermello e Somalia, Turquía ampliaría o seu radio de actuación cara a península arábiga e o Golfo Pérsico.

A recente ofensiva militar turca no Norte de Siria, enfocada na expulsión e contención das milicias kurdas do YPG, contando co tácito apoio ruso e iraniano, confirma estas expectativas de Ankara de soste as súas esferas de influencia no novo *gran xogo* que preséntase entre Oriente Medio e o espazo euroasiático.

Esta ofensiva militar turca afondou os roces de Ankara con Washington, toda vez esta operación asume riesgos dende o punto de vista militar e xeopolítico para os intereses turcos dende Oriente Medio ata o Norte de África.

O póker de Arabia Saudita, Emiratos, EUA, Rusia e China

Precisamente, o conflito no Iemen tamén provocou que Emiratos Árabes Unidos (EAU) aumente a súa presenza na rexión, a través da apertura de bases militares ao sur do Iemen, moi próximo ao Estreito de Ormuz. Por iso, o goberno iemenita acusou a EAU de presuntamente apoyar a los separatistas hutíes.

Se ben dentro do conflito en Iemen afloraron as diferencias entre Arabia Saudí y EAU, ambos tamén solidificaron os seus lazos a través do Consello de Cooperación do Golfo (CCG), contando co beneplácito de Washington. Simultaneamente, a recente crise diplomática entre o CCG e Qatar tivo o seu efecto reversible no feito de que Doha acelerara aínda máis a súa relación con Turquía, Rusia e Irán.

Outro actor indirecto non menos chave é Rusia. Para Moscova, o contexto do Mar Vermello supón un efecto colateral da xeopolítica impulsada polo presidente ruso, Vladímir Putin, en Oriente Medio, e que tivo o seu clímax cos acordos de Sochi para o futuro de Siria.

Putin semella impulsar un dobre xogo con implicacións na crise do Mar Vermello. Neste sentido, o Kremlin prima a *realpolitik* por riba dos compromisos inalterables, en aras de fortalecer el peso de Moscú como principal actor de influencia rexional. As relacións de Putin son estreitas con Erdogan pero tamén con Al Sissi, con quen subscribiu importantes acordos económicos, militares e de cooperación.

Mesma perspectiva obsérvase nas relacións rusas con Arabia Saudita, Qatar e Irán. Doha e Teherán forman parte do eixe de Sochi impulsado por Moscova. Con Riad, Putin mellorou notablemente as súas relacións desde 2015 en aspectos relativos aos intereses enerxéticos. Por tanto, a perspectiva rusa semella enfocarse no imperativo de converterse no principal actor de influencia xeopolítica en nun socio imprescindible co que é mellor cooperar que enfrontarse.

Por último, o Mar Rojo constituye para China un paso estratégico imprescindible nas súas expectativas de acelerar as iniciativas da Nova Ruta da Seda (The Belt and Road Initiative). Isto explica a posición expectante de Beijing ante o que aconteza no Mar Vermello.

A ruta marítima impulsada dende China abarca precisamente o Golfo de Adén, o Corno de África y de alí ata Europa pola vía do Mar Vermello. Ao igual que Rusia, o *xigante asiático* tamén apostou pola cooperación cos actores involucrados, neste sentido Exipto, Arabia Saudita, Irán, EAU e Turquía, particularmente a través de proxectos de investimentos en infraestruturas.

Pero se a tensión acelérase no Mar Vermello, China pode verse subitamente inmersa nos complexos labirintos deste conflito. O Mar Vermello e o Golfo de Adén son pasos estratéxicos de petroleiros e unha das principais rutas comerciais entre Asia e Europa. Por tanto, o que alí suceda inevitablemente influirá no futuro das iniciativas chinesas da Nova Ruta da Seda.

Para afianzar a súa presenza, China inauguró en julio pasado en Djibuti a súa primeira base militar no estranxeiro. Este estratéxico país acolle igualmente bases militares de EUA, Francia, Xapón e Italia. Arabia Saudita tamén está construíndo alí a súa primeira base militar no estranxeiro.

Finalmente, e por razóns de proximidade xeográfica, non debe esquecerse o efecto que poden causar a inestabilidade libia e o conflito de Sudán del Sur dentro das tensións xeopolíticas existentes entre os actores involucrados no Mar Vermello.

Os seus efectos expansivos poden expresarse en crises humanitarias de refuxiados e de desprazados. Ademais, debe tomarse en conta a presenza de redes *xihadistas* radicais entre o Magreb, o Sahel e o Corno de África, os cales poderían imbricarse cara o Mar Vermello ante o novo contexto. Estes desafíos contribuirían igualmente a contrariar os intereses xeopolíticos dos diversos actores implicados na rexión.

Neste sentido, a presenza de redes *xihadistas* en Somalia, Libia, Exipto e Sudán poderían provocar atentados terroristas aos proxectos de desenvolvemento levados a cabo alí por actores como Turquía, Arabia Saudita, EAU e China, entre outros.

Non se deben descartar posibilidades de atentados en Egipto ante o *fait accompli* de reelección presidencial de Al Sissi en marzo próximo, o delicado mosaico relixioso existente nese país e a posibilidade de expansión de militantes de Daesh trala caída do seu santuario entre Siria e Iraq. A proximidade xeográfica do conflito do lemen así como das milicias islamitas de Al Shabaab con epicentro en Somalia completarían este cadro da ameaza *xihadista*.

En canto á crise humanitaria que aínda vívese na recen independente (2011) República de Sudán do Sur, debe considerarse que existe un millón de personas desplazadas y refugiadas cara países veciños como Etiopía, Sudán, Kenia e Uganda, coas consecuentes presións demográficas e de axuda cara estes desprazados. Do mesmo xeito, o conflicto separatista entre Sudán y Sudán del Sur, así como entre Somalia y la separatista de facto Somalilandia, constitúen focos de risco que poden alterar os equilibrios existentes.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Oriente Medio

ETIQUETAS

Xeopolítica Mar Vermello

IDIOMA

Galego

INVESTIGACION

Relacións Internacionais

Date Created

Febreiro 20, 2018

Meta Fields

Autoria : 3713

Datapublicacion : 2018-02-19 00:00:00